

הפולמוס לאחר
דברי לולה
עמ' 8

זה הדירב

20 HADEREKH زو هديرخ

פועלי כל הארצות התאחדו!

גיליון 9 / 29 בפברואר 2024

בצל המלחמה -
גל הריסות בנגב

30 אלף
הרוגים
בעזה

המחאה הגיעה לקלפי ברשויות המקומיות

מדוע מרצ לא עברה את אחוז החסימה

"הקיבוצים צריכים לזרוק לפח את הברית ההיסטורית עם השמאל ולשתף פעולה עם דמויות כמו איילת שקד ואורית סטרוק. לא נזמין את תושבי קריית גת למנגל על הדשא ולא נחזיר את הקיבוצים לתקופה שבה הורידו לחברים החזקים את הראש כדי שלא יתפתחו, לא יצליחו ולא ירוויחו יותר, ובלבד שכולם יקבלו אותו הדבר. זה היה טמטום מוחלט אז טוב מאוד שזה נגמר".

ניר מאיר, מזכ"ל התנועה הקיבוצית היוצא, "הארץ", 16.2

דברים בשם אומרם

הממשלה מלבינה אנטישמיות ונאציזם

"ממשלת ישראל לא רק שאינה מעזה לנקוף אצבע מול חברות מטא (פייסבוק, אינסטגרם), איקס (טוויטר) ובייטדאנס (טיקטוק), היא אף מתנדבת שוב ושוב לעזור להן ולהלבין את הקידום המסיבי של אנטישמיות, נאציזם וטרור בפלטפורמות שלהן. רק לאחרונה, כשאלון מאסק, הבעלים של טוויטר, נתקל בחרם מפרסמים בשל התעקשותו להפוך את טוויטר לבימה מס' 1 בעולם לנאציזם ואנטישמיות - ראש הממשלה נתניהו והנשיא הרצוג קיבלו אותו בזרועות פתוחות לביקור יחסי ציבור מתוקשר. ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו עקבי בשיתוף הפעולה שלו עם הרשתות החברתיות והגנה עליהן מפני כל חקיקה והגבלה, אולם גם נפתלי בנט נהג כך כשהיה ראש ממשלה".

שוקי טאוסגי, "העין השביעית", 11.2

יפסיקו לראיין את בן גביר?

"ועדת האתיקה הפנימית של תאגיד השידור הציבורי 'כאן' קבעה כללי מסגרת להופעת פרשנים, פאנליסטים ובעלי פינות בתאגיד השידור הציבורי, זאת בהינתן שהם חשודים או נוגעים בפלילים. ההחלטה מחייבת את כלל הפלטפורמות של התאגיד. לפי הכללים שנקבעו, ראיונות עם חשודים, נאשמים או מורשעים בעבירות אלימות חמורות יהיו חריגים ונדירים".

דוד ורטהיים, "זואלה", 13.2

איפה ואיפה ברשות השנייה לטלוויזיה

"כמעט לא נעים לכעוס על הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, עד שהיא מנסה לעשות את העבודה שלה כרגולטור. מאז סערת גלית גוטמן והחרדים (מאי 23) לא ראינו אותם מגיבים כל כך מהר. הטענה של גיל תמרי בשידור בערוץ 13, ש'ראש הממשלה רוצה את כל החטופים בעזה מתים', היא, אחרי הכול, קביעה קשה שחורגת גם מהפרשנויות הביקורתיות ביותר שנתניהו זוכה להן. אך הרשות השנייה לא עסקה באמירה של פרשן חדשות 13, צבי יחזקאלי, שחזרה מספר פעמים בשידורים בדצמבר, ולפיה ישראל הייתה צריכה להרוג מאה אלף איש בעזה בתחילת המלחמה. קשה לטעון שמהתבטאות כזו אין רגשות נפגעים: משפחות החטופים, שגילו מה הערך של חיי יקיריהן בעיניו, ו'סתם' ערבים ויהודים ישראלים שמדועזעים מהרעיון של ביצוע פשע מלחמה. המפעל המשגשג ביותר לפגיעה ברגשות הציבור הוא ערוץ 14, שם העלמת העין של הרשות דורשת ממש כישרון בפזילה. מאיפה להתחיל? מינון מגל, שבנובמבר האחרון מצא לנכון ללהג שהוא מרגיש שב-7 באוקטובר 'השם כעס עלינו מאוד והעניש אותנו', וציטט בהסכמה רב עלום שטען ש'השם לא היה איפה שלא רצו אותו'?"

עידו דוד כהן, "הארץ", 14.2

מכתבים למערכת

סיוע לפליטים בעת מלחמה

מאז פרוץ המלחמה, פעלנו לוודא כי בהנגשת הטיפול והסיוע, קהילת הפליטים לא נשארת מאחור. צוות העמותה נרתם לסיוע בהיבטים רבים והקמנו מערכי תמיכה חדשים להתמודדות עם המצב. בראש ובראשונה פעלנו יחד עם שותפים, תורמים, ארגונים שותפים, חמ"לים אזרחיים ועוד כדי למנוע את המשבר ההומניטרי שקהילת מבקשי המקלט עמדה בפתחו. במקביל דאגנו לסיוע בפינוי לקהילות הזקוקות לכך שכן המדינה לא נתנה סיוע למבקשי המקלט שנאלצו להתפנות מיישובי עימות, אפילו לא למי מהם שהם תושבי שדרות, שבה נרצחו ב-7 באוקטובר שלושה מבקשי מקלט.

במקביל לסיוע הישיר לקהילה, עבדנו מול גורמי ממשל על מנת לכלול את מבקשי המקלט מאזורי העימות בדרום ובצפון בתוכניות הסיוע. בין היתר הצלחנו להנגיש למבקשי המקלט את מערכת "יחד" - הפלטפורמה הדיגיטלית הממשלתית לדיווח עצמי של מפונים ומתפנים על מקום הימצאם וצורכיהם.

רבים ממבקשי המקלט, תושבי שדרות ואשקלון, חזרו בינתיים לבתייהם. בהיעדר כל סיוע כלכלי, גבר הצורך לשוב ולהתפרנס על הפחד. אך אנחנו ממשיכות לפעול בכל דרך אפשרית - משפטית, ממשלית ותקשורתית - כדי שממשלת ישראל תיתן סיוע לכל תושבי הערים שנפגעו, גם אם הם פליטים ומבקשי מקלט.

בעיצומה של המלחמה החליט שר הפנים להסיר את ההגנה הקבוצתית מאזרחי אתיופיה החיים בישראל, חלקם מזה שנים רבות. הוא נקב בהחלטתו פרק זמן של 30 ימים לעזיבת ישראל.

בעקבות ההחלטה, הגישו המוקד לפליטים ולמהגרים וארגון היא"ס עתירה לבית המשפט המחוזי, אליה הצטרפנו כשותפים. לשמחתנו, בית המשפט נתן צו ארעי המקפיא את החלטת שר הפנים להסיר את ההגנה מפני הרחקה מעל אזרחי אתיופיה עד להחלטה אחרת.

חשוב להזכיר, כי לפי כל חוות הדעת הפומביות של ארגוני זכויות אדם, האו"ם וממשלות זרות אחרות, המצב באתיופיה נותר בלתי יציב ומסוכן. הלחימה עדיין נמשכת ואוכלוסיות רבות נרדפות, בהן אנשים מחבל טיגראי, מאמהרה ומאורומו; עיתונאים, פעילים פוליטיים, ילדים, אנשים חולים או עם מוגבלויות, קשישים ולהט"ב. קבוצות אלה נמצאות באתיופיה בסיכון גבוה לפגיעה בחייהן, בחירותן ובביטחונן האישי.

גלעד פלומבו, א.ט.ף

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-790 6126102

כרסום בכוחו של הליכוד בבחירות לרשויות המקומיות

חד"ש - הכי רחוק מביבי ומבן גביר

רשימות בשם חד"ש התמודדו בשורה ארוכה של רשויות מקומיות ערביות: לראשות המועצה באעבלין נבחר מועמד חד"ש סמיר אבו זיד וכן נבחר חבר החזית למועצה; מועמד חד"ש לראשות מועצת אכסאל, עבד אל-סלאם דראושה, זכה בבחירות; בג'וליה נבחר מועמד חד"ש לראשות המועצה, דרוויש ראבי, לקדנציה שנייה; במעלה עירון נבחר לראשות המועצה חבר חד"ש מוחמד ג'אלל; לראשות העיר טירה נבחר מאמון עבד אלח'י שנתמך בידי חד"ש; ברהט נבחר נציג חד"ש; באום אל-פחם נבחרו שני חברי חד"ש למועצת העיר. בנצרת, מועמד חד"ש לראשות העיר, שריף זועבי, זכה ביותר מ-45% מקולות אך לא נבחר. יחד עם זאת, במועצת העיר נצרת חד"ש היא הסיעה הגדולה ולה תשעה מושבים. בסיעה יכהנו שתי נשים: סאוסן קובטי וסאגד מסלמאני. במע'אר תמשיך לכהן במועצה ד"ר נוהא בדר; בערעה לראשונה נבחרה אישה: פאטמה מלחם; כמו כן נבחרו נשים לחברות בסיעות חד"ש במועצות הבאות: טירה; קלנסואה; סח'נין; דבוריה, טמרה (ממשיכה מרים עאוד), וכפר כנא.

בשפרעם תמכה חד"ש במועמד נאהד חאזם שזכה בבחירות, כן נבחר חבר החזית שיכהן במועצה. בדיר אל-אסד יעלה מועמד חד"ש לראשות, ריאד אסדי, לסיבוב השני של הבחירות שיתקיים ב-10 במאוס. גם בעראבה ישתתף מועמד חד"ש לראשות העיר, עומר ואכד נסאר, בסיבוב השני.

בכפר יאסיף נבחר לראשות המועצה המועמד שזכה בתמיכת חד"ש: עסאם שחאדה, ונבחרו שני חברי החזית למועצה. למועצות הרשויות נבחרו מועמדי חד"ש בבאקה אל-גרבייה (1), בעראבה (3), בסח'נין (2), בכפר כנא (2) ובדבוריה – אחד.

מעין בתוצאות הבחירות בערים הגדולות עולה תמונה דומה לגבי כישלון הכהניסטים. בניגוד לסקרים, כאשר הרשימות הכהניסטיות התמודדו בשמן (הציונות הדתית), הן השיגו אחוזים ספורים מהקולות: באר שבע 5.7%, אשדוד 3.2%, חיפה 1.9%, ראשון לציון 0.7%, נתניה 2.9%, בת ים 6.1%, אשקלון 4.8%. אפילו בהתנחלות אריאל השיגה הציונות הדתית רק 4.6%.

בהסתכלות כלל-ארצית ניתן לציין, שלא הושג "ניצחון גדול לליכוד" כפי שציינן נתניהו. ההיפך הוא הנכון: בכוחה של מפלגת השלטון חל כרסום ניכר החוזה פני עתיד.

שמואל אורניץ

בבחירות לרשויות המקומיות שנערכו השבוע (27.2) ברחבי הארץ, התמודדה חד"ש ביותר מ-40 יישובים, ביניהם הערים ת"א-יפו, חיפה, באר שבע, עכו, רמלה, נוף הגליל וכרמיאל. ברשימות המועמדים נרשם ייצוג חסר תקדים של צעירים ונשים. 25 נשים התמודדו מטעם חד"ש ושמונה מהן נבחרו. ארבע מהרשימות הונהגו בידי נשים.

מסיכום ראשוני של תוצאות הבחירות, לפני ספירת הפתקים במעטפות הכפולות, עולה שלחד"ש שורה של הישגים. בתל אביב -יפו, התמודדה חד"ש במסגרת הרשימה היהודית-ערבית "כולנו העיר", יחד עם שותפים מהתנועות "אנחנו העיר", "עיר סגולה" ו"עיר ירוקה". בראש הרשימה עמד עו"ד אמיר בדראן, נציג חד"ש מיפו. על פי התוצאות הלא-סופיות, שלושה ממועמדי הרשימה יכהנו במועצת העיר הקרובה. "כולנו העיר" זכתה ב-8% מקולות הבוחרים. בשבוע האחרון של הקמפיין ניהלה הרשימה מערכה פוליטית נגד הרשימה המשותפת של הליכוד ועוצמה יהודית שזכתה ב-4% בלבד מהקולות (ר' לעיל צילום של כרזה בנתיבי איילון).

בחיפה התמודדה חד"ש ברשימה יהודית-ערבית שזכתה בשני מושבים: רג'א זעאטרה ופאחר ביאדסי. למועצת העיר חיפה נבחרו נציגיהן של 18 רשימות, ביניהן: "רוב העיר" של תנועת עומדים ביחד שהשיגה מושב אחד (סאלי עבד), ובל"ד שזכתה במושב אחד (שרבל דקוואר) – זאת בדומה לש"ס, הציונות הדתית והמפלגות החרדיות.

בבאר שבע תמכה חד"ש ברשימה היהודית-ערבית "שותפות" בראשות הפעיל הוותיק עו"ד שאחדה אבן ברי - סגן יו"ר חד"ש. אך הוא לא נבחר למועצת העיר. הייתה זו הפעם הראשונה שהתמודדה רשימה יהודית-ערבית למועצת העיר בבירת הנגב. בנוף הגליל התמודדה חד"ש במסגרת "הרשימה המשותפת לדו-קיום" בראשות ד"ר שוכרי עוואודה, סגן יו"ר חד"ש. הרשימה השיגה ארבעה מנדטים, ובסיעה תכהן לראשונה אישה – למיס מוסא. בעכו השתתפה חד"ש במסגרת "רשימת איחוד העכואים", שלה שלושה נציגים במועצת העיר החדשה.

בכרמיאל רצה חד"ש במסגרת הרשימה היהודית-ערבית "קשת כרמיאל - לדמוקרטיה ולצדק חברתי". בראש הרשימה עמד זינאת קאדרי ועו"ד עופרה קפלן. הן לא הצליחו להיבחר למועצת העיר. במסגרת "הרשימה לקדמה ושוויון" ברמלה, המשותפת לחד"ש ולחוגי ציבור ערביים, נבחרו שני חברי מועצה חדשים ולראשונה תכהן אישה, עו"ד אמירה אבלאסי.

שוללים את זכות ההתארגנות מעובדי סופר-פארם

המודרני מועסקים בתבניות של העסקה עקיפה "רב שכבתיות", שבה קיים גורם שלישי המעורב בהעסקתו של העובד. מדובר בדפוס העסקה המרחיק את הגורם השלישי מהמחויבויות המשפטיות הנובעות מקיומם של יחסי עובד-מעביד, לרבות ה"סיכון" שבהתארגנות העובדים.

עוד טענה ההסתדרות כי השימוש הגובר בעולם העסקי במבנים ארגוניים אשר בנויים על העסקה עקיפה, צמצום העסקה ישירה וכדומה, מוביל לירידה בכוח המיקוח של העובדים, לירידה בחלק העובדים בתוצר ולעלייה באי-השוויון בין עובדים חזקים לבין עובדים חלשים כמו גם להגדלת אי-השוויון בחברה בכללותה. הספרות המשפטית – וגם המשפט המשווה – הכירו בבעיות הנוצרות בהעסקה העקיפה ושרטטו את הפתרון לבעיה: הטלת חובת משא ומתן קיבוצי על המעסיק העקיף. וזה בדיוק מה שמבקשת ההסתדרות, במסגרת העתירה, להטיל על רשת סופר-פארם.

פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה, שפטר את הרשת מחובת משא ומתן קיבוצי, אינו מתמודד עם ההשלכות הקשות של תוצאתו על זכותם החוקתית של העובדים להתארגנות, ועם הפגיעות המובנית והאינהרנטית של עובדים המועסקים בתבניות העסקה אלה. פגיעות זו ניתנת לריפוי באמצעות הטלת חובת משא ומתן על מעסיקים העקיפים. ההסתדרות הדגישה, כי השגיאות בפסק הדין הותירו את העובדים בלי כתובת לניהול משא ומתן אמיתי ואפקטיבי ובכך רוקנו מתוכן את זכותם להתאגד. קביעותיו של פסק הדין, ציינה ההסתדרות, הניבו תוצאה בלתי צודקת ופוגענית דווקא כלפי ציבור עובדים שהוא פגיע יותר מלכתחילה. הן אף מייצרות תמריץ למעסיקים נוספים לפתח פלטפורמות העסקה המאפשרות להן לחסום התארגנות עובדים.

ההסתדרות עתרה ברביעי (28.2) לבג"ץ נגד פסק דין של בית הדין הארצי לעבודה בנוגע להתאגדות עובדי סופר-פארם. בעתירה הבהירה ההסתדרות כי בפסק הדין השגוי יש כדי לפגוע פגיעה ישירה ומידית בזכות היסוד החוקתית להתארגנות של כ-8,500 עובדי הרשת. עוד ציינה ההסתדרות, כי גלומה בפסק הדין פגיעה רוחבית העלולה להשפיע על עוד עשרות אלפי עובדים במשק, המועסקים גם הם בהעסקה עקיפה "רב שכבתית". ההתארגנות הראשונית הייתה של מאות רבות מהרוקחים ברשת סופר-פארם. הם הצטרפו כחברים בהסתדרות וביקשו להכיר בהתאגדותם ולשפר את זכויותיהם במסגרת הסכם קיבוצי ראשון.

המודל בו פועלת סופר-פארם מכונה מודל העמיתים. במסגרתו, כל סניף ברשת מאוגד כחברת "איש אחד" (עמית) נפרדת. אולם שליטתה הכלכלית, העסקית, התפעולית והניהולית של סופר-פארם בחברות העמיתים היא מוחלטת. העמית, העומד בראש סניף, מקבל אותו ללא כל תמורה ואסור לו להשקיע בו מכיסו הפרטי. הרשת עורכת לכל סניף (חברת עמית) תקציב, אשר כולל גם את שכר העובדים, ולסניף אסור לסטות ממנו. כמו כן מכתיבה הרשת את תנאי העסקת העובדים, לרבות חוזה ההעסקה, התנאים הסוציאליים להם זכאים העובדים וכל סדרי עבודתם עד הפרט הקטן ביותר.

נוכח שליטת רשת סופר-פארם בתנאי העסקת העובדים ברשת, דרשה ההסתדרות, במסגרת הבקשות שהגישה לבתי הדין לעבודה, לחייב את הרשת בניהול משא ומתן להסדרת תנאי ההעסקה של עובדי הרשת בהסכם קיבוצי. זאת למרות שהרשת אינה מעסיקתם הישירה הפורמלית של העובדים. לאחר הליך ארוך ומורכב, דחה בית הדין האזורי את בקשת ההסתדרות.

ההסתדרות ערערה על פסק הדין של בית הדין האזורי. בפסק דינו קיבל בית הדין הארצי את טענתה של ההסתדרות, כי בהתאם לעקרון "פריצת האוניברסליות" ניתן לראות במי שאינו המעסיק הישיר של העובדים כמעסיק לצורך חוק הסכמים קיבוציים ולהטיל עליו חובת ניהול משא ומתן. אלא שבהמשך קבע, כי בנסיבותיו הספציפיות של התיק, אין לרשת סופר-פארם השפעה משמעותית באופן המקים חובה עליה לנהל משא ומתן קיבוצי עם ההסתדרות. נגד קביעה זו הגישה ההסתדרות עתירה לבג"ץ בטענה, כי פסק הדין רצוף שגיאות מהותיות, סתירות לוגיות וסתירות פנימיות אשר יוצרות עיוות דין השולל, הלכה למעשה, את זכות ההתארגנות מ-8,500 עובדי הרשת.

ההסתדרות הדגישה כי לעתירה חשיבות עקרונית, והיא בעלת השלכות רוחב, שכן מספר גדול של עובדים בעולם

נפטר הפעיל החברתי וח"כ לשעבר צ'רלי ביטון

צ'רלי ביטון, שנמנה עם מקימי הפנתרים השחורים וכיהן כחבר הכנסת בסיעת חד"ש, נפטר השבוע (24.2) בגיל 76. ביטון נולד בקזבלנקה, מרוקו. הוא הגיע עם משפחתו לישראל בגיל שנתיים וגדל בשכונת מוסררה בירושלים. ביטון נמנה עם מייסדי תנועת המחאה המזרחית הפנתרים השחורים ב-1971 וכיהן כמזכיר התנועה בשנים 1973-1977. ב-1977 נבחר לכנסת התשיעית כנציג הפנתרים השחורים במסגרת חד"ש. כיהן כחבר הכנסת עד הכנסת ה-12 (1992). בעידודה של סיעת המערך ובסיועה, התפצל מחד"ש במהלך כהונתו בכנסת ה-12 ופעל כסיעת יחיד בשם הפנתרים השחורים. ב-1992, בבחירות לכנסת ה-13, התמודד עם לאה שקדיאל ברשימה "התקווה" שלא עברה את אחוז החסימה. ביטון נמנה עם חברי הכנסת הראשונים שנפגשו בפומבי עם ראשי אש"ף. כחבר במשלחת בראשות ח"כ תופיק טובי פגש את יאסר ערפאת בבלגרד ב-1980. כששב לישראל הכריז: "אני מוסמך מטעם האנשים שבחרו בי ובמפלגתי לכנסת לדבר עם ערפאת, כדי לחפש יחד פתרון של שלום במזרח התיכון". "המצוקה, הקיפוח, זה שדפקו אותנו – הפכו אותי למהפכן", אמר ב-2016 בריאיון לאהרן ברנע, והוסיף: "רצייתי לעשות מהפכה, לשנות דפוסי התנהגות, יחס, שיטות של הממסד – והצלחנו".

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com
המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

העיקרון המוביל בתכנון בדרום - מקסימום ערבים, מינימום שטח

להכיר בכפרים תוך שיח עם הקהילות

בטוח, שאם הייתה לתושבי הכפרים הבלתי-מוכרים אפשרות לקבל היתרי בנייה, הם היו פועלים לקבלם. המדינה מנסה לרכז את הבדואים באופן שאינו מתאים לאורח החיים שלהם. מי שמתפרנס מגידול עדרים וגמלים אינו יכול להתגורר בעיר. בעוד שיהודי יכול להתגורר בנגב בקיבוץ, במושב, ביישוב קהילתי, בחוות בודדים או בחווה חקלאית – המדינה רוצה לרכז את הבדואים אך ורק בעיירות. אין צורך להמציא תכנון מיוחד עבור הבדואים – אפשר להשתמש בדיוק באותם עקרונות תכנוניים המשמשים את המועצות האזוריות היהודיות. אם במועצה אזורית כמו רמת הנגב יכולים להיות יישובים קהילתיים וחווה חקלאית, מדוע לא גם במועצות הבדואיות? לצערי, נכון לעכשיו הרשויות לא מאפשרות לבדואים תכנון המותאם גם לחקלאות וליישובים קהילתיים. הדבר היחיד שהן עושות הוא להרוס אתן עוד דוגמא המבליטה את העוול ההיסטורי בנגב לגבי תכנון. בנגב ישנן 15 מועצות אזוריות יהודיות. שטחה של כל אחת מהן - חצי מיליון עד מיליון וחצי דונם. לעומת זאת ישנן רק שתי מועצות אזוריות בדואיות: נווה מדבר ואל-קסום, ששטחה פחות מ-40 אלף דונם. התכנון בשתי מועצות אלה שונה מאשר בכל המועצות האזוריות בארץ: אין להן רצף טריטוריאלי. אם היו מחילים כלפי שתי המועצות הללו את אותם עקרונות תכנוניים הנהוגים ברמת הנגב, בתמר או במרחבים, 90% משאלת השטח והיישובים הייתה נפתרת. אך אותנו תחמו במובלעות. זו אפליה שזועקת לשמים.

מה האלטרנטיבה של חד"ש למדיניות של הממשלה?

אנחנו מציעים דבר בסיסי: גישה שווה למשאבי הקרקע בנגב ליהודים ולערבים. צריך להפסיק את הכפפת התכנון לעקרון הגזעני "מקסימום ערבים על מינימום שטח". הפתרון שאנו מציעים הוא להכיר בכפרים תוך הידברות עם ההנהגה המקומית. בסופו של דבר, אין דרך אחרת. עד להכרה הרשמית, אנו מציעים להקים בכל היישובים מרכזי שירות. כבר הצעתי זאת לכל משרדי הממשלה. הצורך בכך בלט במיוחד אחרי 7 באוקטובר. בזמן מצב החירום, איש לא טיפל באוכלוסיית הכפרים הבלתי-מוכרים. בשלב הראשון יש להקים בנקודות מרכזיות מרכזי שירות. אלה יספקו לתושבים שירותי בריאות, חינוך, רווחה ותעסוקה. במקביל חיוני להתחיל בתהליך של הכרה בכפרים הלא מוכרים. אסור להשתית הכרה על תכנון כפוי, כפי שעשתה המדינה עד כה. התכנון חייב להתבסס על דו-שיח עם הקהילה, שתבהיר כיצד היא רוצה שייראה היישוב שלה. הגיע הזמן להתייחס לאזרחים הבדואים בנגב כאל אזרחים שווים. התפיסה לפיה "מה שלא הולך בכוח ילך ביותר כוח" נכשלה. מהכישלון הזה הנגב כולו מפסיד. צריך לפתח את הנגב לטובת כל תושביו, ערבים ויהודים. הנגב כל כך רחב – יש בו מקום לכולם.

אך אם המדיניות של בן גביר תימשך, הדבר עלול לערער את המצב בדרום. אין לאן לדחוק את הבדואים יותר – אנחנו כבר עם הגב אל הקיר. אם ימשיכו בהריסות, בסוף השטח יבער.

אסף טלגם

מאז בחירתו לכנסת, מוביל ח"כ יוסף עטאוונה (חד"ש-תע"ל), תושב חורה, את המאבק להכרה בכפרים הלא-מוכרים בנגב. מצוקתם של כפרים אלה הוקצנה בשבועות הראשונים למלחמה. הם היו אז יעד לרקטות רבות של החמאס שגרמו הרס והרג, שעה ששום גורם ממשלתי לא להם דאג ולא הגן עליהם. אך כל זה לא מנע מממשלת הימין להתחיל גל נוסף של הריסות בתים בחודש האחרון. בראיון ל"זו הדרך" מספר ח"כ עטאוונה על המאבק להכרה בכפרים ועל החלופה שמציעה חד"ש למדיניות הממשלה.

בחודש האחרון מתרחש גל נוסף של הריסות בתים בנגב, וזאת לאחר ששנת 2023 הייתה שנת שיא במספר ההריסות. מהן הסיבות לעלייה זו?

הריסת בתים בכפרים הבלתי-מוכרים אינה תופעה חדשה. בשנת 2022, לדוגמא, היו כ-2,700 הריסות מבנים בנגב. ההריסות נמשכות כיום פחות או יותר באותו קצב. החידוש כעת הוא הניסיון של הממשלה, ובמיוחד של השר לביטחון פנים בן גביר, להפיק מהריסת הבתים הון פוליטי. לכן ההריסות נעשות עכשיו ברעש ועם תקשורת. לראשונה ראינו שני שרים בממשלה – בן גביר ושר השיכון גולדקנופף – שהגיעו לצפות בהריסה של פחון בתל ערד.

בן גביר ניהל ב-2022 קמפיין בחירות לכנסת שהתמקד בהסתה נגד האוכלוסייה הבדואית. סיסמתו הייתה - "משילות בנגב". הקמפיין הצליח, ורשימת הציונות הדתית הגיעה בדרום למקום השני, אחרי הליכוד. כעת, על רקע האפשרות להקדמת הבחירות, קמפיין הריסת הבתים המתקשר משרת את האינטרס האלקטורלי של בן גביר.

מה דעתך על העברת הרשות לאכיפה במקרקעין לידי בן גביר?

לפי דרישת בן גביר, העברת הרשות ממשרד האוצר למשרדו נכללה בהסכמים הקואליציוניים. בשבוע שעבר החליטה הממשלה לממש זאת. עד כה, התפקיד של המשטרה היה רק לאבטח את אנשי רשות האכיפה בזמן ביצוע ההריסות. כעת הוא מקבל לידיה את הסמכות להחליט איפה להרוס ומתי. לכן העברת רשות האכיפה במקרקעין לידי בן גביר היא חמורה מאוד, ותנוצצת להרחבת גל ההריסות.

מה ההשפעה של הריסת הבתים על האוכלוסייה הערבית בנגב?

ב-99% מהמקרים, ההריסות מתבצעות בכפרים הלא-מוכרים, שלתושביהם אין כלל אפשרות לקבל היתרי בנייה. רק בשבוע האחרון היו הריסות בתל ערד, בזעורוה, באום בטין, באבו תלול ובאבו קרינאת.

ההריסות מתסכלות את התושבים ודוחקות אותם עם הגב אל הקיר. ממשלות ישראל לדורותיהן נכשלו בגיבוש פתרונות תכנוניים לאוכלוסייה הערבית בנגב. הפתרון היחיד שלהן היה ונשאר אכיפה והריסות. במדינה מתוקנת, אכיפה היא מצב קיצוני. רק לאחר שהממשלה עשתה כל שביכולתה כדי לפתור את הבעיות של האזרחים – רק אז היא אמורה להפעיל אכיפה נגד מי שפועל בניגוד לחוק. בנגב פועלת הממשלה בדיוק הפוך: היא מתחילה באכיפה ולא מציעה פתרון אחר. אני

עתרו לבג"ץ נגד ניצול מהגרי עבודה

מקו לעובד נמסר: "בחסות המלחמה ותחת לחץ אדיר של גורמי גיוס ומעסיקים המעוניינים להסיר רגולציות, בניגוד להתחייבויות של ישראל בבג"ץ, להסכמים הבילטרליים ולמחויבויותיה המשפטיות והבינלאומיות, קיים חשש ממשי שמבקשי עבודה עניים לעבודה שוב מגויסים בידי 'מאכזרים' בארצות מוצאם לעבודה בישראל. המאכזרים, העומדים בקשר עם גורמים ישראליים, גובים ממהגרי העבודה סכומי עתק. כדי לשלם – נוטלים מחפשי העבודה הלוואות המשעבדות אותם לעבודתם ומאיינות את כושר המיקוח שלהם."

"אנחנו מעריכים שהגיוסים הפרטיים בבניין הם אחד מהשניים: ניסיון פופוליסטי מצד נבחרים ציבורי להיחזות כמי שפועלים לשיפור היצע העובדים בענף חשוב שנפגע במלחמה; או כניעה ללחצים של גורמים שמקוויים כי בחסות המלחמה יצליחו לשלשל לכיסם דמי תיווך אסורים ממהגרי עבודה, ולהסיג את הישגי הגיוס המפוקח המרשימים של ישראל עשרות שנים לאחור", הדגישו.

מחסור ברבבות עובדי בנייה

על פי "דה מרקר" (22.2), מתחילת המלחמה חסרים בענף הבנייה עשרות אלפי עובדים. היעדרותם של העובדים הפלסטינים מעיקה כבר יותר מארבעה חודשים על הקבלנים, ו"פגיעתה בבנייה תורגש כנראה גם בעוד שנים". גם בענפים אחרים, כמו חקלאות, מורגש מחסור בעובדים. מאז פתיחת ההרשמה לבקשת רישיונות לחברות חדשות בתחום העובדים הזרים ל-2024, הוגשו לרשות האוכלוסין וההגירה, האחראית על מתן רישיונות לחברות להעסקת עובדים זרים, 284 בקשות לרישיונות כאלה. זה מספר יוצא דופן: כיום פועלות רק 49 חברות ותיקות בענף. בדיקה של רשימת החברות המורשות ב-2022 ו-2023 מראה כי מספר החברות נותר זהה באותן שנים.

בניגוד להתחייבות לבג"ץ

לדעת העותרים לבג"ץ, "אם עד לאחרונה נדמה שממשלת ישראל ניסתה לפחות לצמצם את אפשרויות הגיוס הבלתי-מפוקח של אותם מהגרים, דומה כי בחודשים האחרונים פועלת הממשלה בכיוון הפוך. גורמי גיוס מעוניינים להסיר רגולציות ופועלים ובניגוד להתחייבויות ישראל לבג"ץ, להסכמים ולמחויבויות משפטיות ובינלאומיות."

בסיכום טוענים העותרים, כי כל תוצאה חיובית לא נרשמה מהגיוס הפרטי בענף: "הוא לא הקל על מצוקת כוח האדם בענף הבניין; הוא לא הסיר דרישות יסודיות כגון מיון עובדים, בדיקות רפואיות ובירור מרשם פלילי. הוא לא התברר כמהיר או יעיל יותר מהמסלול הבילטרלי. למעשה, בשלושת החודשים שחלפו מאז הותר לראשונה בענף הבנייה, לא נכנסו כמעט מהגרי עבודה בענף זה לישראל."

על פי הפרסומים, ממשלת נתניהו מעוניינת בהבאת רבבות עובדים מהודו, אך האיגודים המקצועיים שם מתנגדים לכך. פעילי האיגודים ההודים, המייצגים כ-100 מיליון חברים, אף הפגינו נגד הכוונה לגייס עובדים כדי למלא את מקומם של הפועלים הפלסטינים. בהודעתם הביעו תמיכה במאבק העם הפלסטיני להקמת מדינה עצמאית והתנגדות למלחמה בעזה. "מעמד העובדים ההודי לא יהיה שותף למלחמה שישראל מנהלת נגד העם הפלסטיני. לא נשתף פעולה עם הניסיון לפגוע בפלסטינים", הדגישו האיגודים.

נמרוד עובד

קו לעובד, האגודה לזכויות האזרח בישראל והקליניקה לזכויות בעבודה באוניברסיטת תל אביב עתרו בשבוע שעבר (22.2) לבג"ץ בדרישה לעצור את הגיוס הפרטי של מהגרי עבודה לענף הבנייה. לדברי העותרים, בשלושת החודשים שחלפו מאז הותר לראשונה גיוס פרטי, כמעט שלא נכנסו לישראל מהגרי עבודה לענף זה.

מדוע מחרימים את רשת

החנויות של רמי לוי

רמי לוי, טייקון המזון, התעופה והסלולר ואיש מרכז הליכוד, עורר סערה כאשר הצהיר בוועידה של "מרכז הבנייה הישראלי עיר הנדל"ן" שנערכה באילת: "הייתי רוצה להחליף את כל העובדים הפלסטינים בישראלים אבל זו לא המציאות שלנו". לוי הוסיף: "הבעיה שלנו היא שחלק מהישראלים לא רוצים לעבוד אצלי. בסופו של דבר צריך להביא חצי מיליון עובדים זרים. אי אפשר להיות תלויים בפלסטינים יותר, וככה גם הפירון יעלה כי תהיה תחרות."

לוי צודק: יהודים וערבים כאחד מסרבים לעבוד בתת-נאים ובשכר הנמוך שהוא מציע לעובדיו. לא פעם דווח על פרקטיקות העבודה הבעייתיות בעסקיו של לוי, כולל התנגדותו העיקשת להתארגנות עובדים. לצערו של לוי, עובדים מוחלשים מהפריפריה הקפיטליסטית לא יודעים עברית ולכן אי-אפשר להושיב אותם ליד הקופה או להציבם ליד דוכן הירקות. באתר וויינט צוטטו עובדים שהגיעו מהודו כדי לעבוד בענף הבנייה. הם אמרו: "אנחנו לא מפקחים מהמלחמה. בהודו המשכורות גרועות. פה נרוויח לפחות 2,000 דולר בחודש". כך המנגנון עובד, מעדיפים להעסיק עובדים מוחלשים ולפטר עובדים מקומיים.

דבריו הגזעניים של לוי נשמעו בהמשך ישיר לדיונים בממשלה ואצל הקבלנים בדבר העסקת מהגרי עבודה מהודו, מסרי לנקה וממולדובה. אלה יחליפו את העובדים הפלסטינים תושבי השטחים הכבושים המועסקים בארץ – לרוב בבנייה. הגדיל לעשות שר השיכון יצחק "לואי ויטון" גולדקנופף (יהדות התורה), כאשר הציע לסכם הבאת עובדים ישירות עם חברות כוח אדם בדרום מזרח אסיה, ללא חתימת הסכם בין הממשלות כמקובל. הצעתו נפלה בשל חשש מסחר בבני אדם. פרסום דברי לוי באתר "וואלה" גרר קריאות ברשת החברתית X (לשעבר טוויטר) להפסיק לקנות ברשתות המזון של רמי לוי שיווק השקמה. רבים מהמגיבים הערבים זעמו על גזענותו של טייקון הימין. המלחמה ברצועת עזה כרוכה באסון כלכלי כבד. פלסטינים תושבי רצועת עזה והגדה המערבית סובלים מהתנכלויות, ממעצרים, מכתרים צבאיים ומעצירת הפעילות הכלכלית. נשללה מהם כניסה לצורך עבודה לישראל. ראשי ההתנחלויות דאגו לכך שפלסטינים ימשיכו לעבוד בעסקיהם.

כבר לא ניתן להסתיר, כי מאז פרוץ המלחמה נעצרו ענפים שלמים במשק. פעילות ענף הבנייה צנחה ב-50% מסר ד"ר רון תומר, נשיא התאחדות התעשיינים. ענפים נוספים כמו אירוח, מסעדות ובידור ופנאי נפגעו אף הם.

זוהר אלון

"מקוללים עלי אדמות", ספרו הידוע של פאנון, נאסר ב-1961 להפצה בצרפת

אלימות המדוכאים והחירות

פרנץ פאנון (צילום: ארכיון הומוניטה)

לעומת זאת, עניינו של איש הרוח הוא הצגת רצף של שאלות, המוליכות לבסוף למסקנה הסותרת את קביעתו זאת (elenchus הפילוסופי), דווקא כדי לחרוג מעבר לפטריטיזם הבלתי-אמצעי של ההמון ולתודעתו הכוזבת. החירות, במשמעותה הפילוסופית והפוליטית, היא הניסיון של האדם להתעלות מעל לקיומו הטבעי והקהילתי המצוי. לפיכך, תפיסת החירות כייצוג הפשוט והבלתי-אמצעי של "הכפופים" נראית כהיפוכה הגמור של החירות. זו אפילו לא החירות הליברלית. שכן, לפי הפילוסופית היהודית גיאטרי צ'קוורטי ספיבק, להיות חופשי פירושו להיות אותנטי. כלומר, הדרך לצאת מהניכור ו"להרגיש בבית" היא עדיין הקיום הסגור והבלתי חדיר של הקבוצה. במילותיה של פובליציסטית "הארץ" אושר סניור, "זו לא חברה של אינדיבידואלים, וליחיד אין כמעט מקום בה. חייו של הפרט מותאמים לסביבה ולמה שנהוג בה - וזה הרבה מעבר לשמירת מצוות". לעומת זאת, לפי פרשנותו הידועה של הפילוסוף הצרפתי אלכסנדר קוֹז'ב, העבד המסרב להקריב את חייו מגלה את אנושיותו לא באמצעות האלימות כאקט חד-פעמי, אלא באמצעות העבודה כגילוי כושרו היצירתי האוטונומי של האדם כ"כיצור בן מינו", ואגב כך - ביטול יתרונו ומעמדו השלטוני של האדון. יתרונה הגדול של הפרשנות של קוֹז'ב טמון ביסוד ההיסטורי הדיאלקטי שלה. לפיו, אין זה האדם המורד נוסח אלבר קאמי המממש את חירותו כשלילה בלבד, באמצעות האלימות. זה האדם היוצר, בשר ודם, המשיג את חירותו באופן דיאלקטי, תוך כדי ובאמצעות פעילותו הזוכה בהערכתה של החברה. באופן כזה, ביטולו של המעמד ההגמוני וכינונו של הסדר החברתי השוויוני מושגים מלמטה למעלה, מתוך התהליך ההיסטורי ובאמצעותו.

אודי אדיב

חבר פלסטיני שלח לי סרטון וידאו בו מצטט איש שמאל אמריקאי בהתלהבות קטע מספרו של פרנץ פאנון "מקוללים עלי אדמות". הספר פורסם בעברית בהוצאת בבל, 2006. "מקוללים עלי אדמות" ראה אור בפרס בנובמבר 1961, בעיצומה של מלחמת אלג'יריה. הספר, עם הקדמה מאת ז'אן-פול סארטר, נאסר להפצה בצרפת והודפס בחשאי. לדברי אותו איש שמאל, "ספרו של פאנון כאילו נכתב היום על תנועת ההתנגדות הפלסטינית בעזה הנלחמת נגד הכיבוש הישראלי".

על מרד ספונטני המוני

גילוי נאות – פרנץ פאנון, הפילוסוף יליד האי מרטיניק, היה אחד מגיבורי נעורי: מהפכן מסוג אחר, שדחה את המרקסיזם הדוגמטי ואת הציפייה למהפכת הפועלים במדינות המערב התעשייתיות. פאנון דיבר בשבחה של האלימות כאקט משחרר במאבק האנטי-קולוניאלי של עמי העולם השלישי. אלא שדם רב זרם באלג'יריה וברוב מדינות אפריקה ואסיה שזכו בעצמאות מאז ימיו של פאנון. האלימות נתגלתה כחרב פיפיות: לאחר השגת העצמאות, ניצלו אותה השליטים החדשים כאמצעי דיכוי נגד עמיהם.

המסקנה היא שמרד ספונטני אלים של ההמונים עצמם, ללא הנהגה, ללא השקפת עולם אוניברסלית וללא תפיסה של "טוב כללי" הנגזרת ממנה, מועד לפורענות. זאת מלמדת, כאמור, אחריתם המרה של רבים מהמאבקים לשחרור לאומי במדינות אפריקה ואסיה.

מרד ספונטני אלים של הילידים נגד הכובש הזר הוא חירות שלילית בלבד: ברירת מחדל, מפלט ומחאה נגד העולם. אכן, טמונה במרד של הילידים איזו אמירה על עולם אחר בעל ערך נעלה יותר, שראוי להקריב את עצמך למענו. האדם המורד מאמין שימצא את מקומו בעולם זה ויזכה בהכרה ובהערכה. כפי מסביר אלבר קאמי, המרד האלים למען הקמתו של עולם אחר חורג מתחומו של היחיד. אולם בטרם מומש, אותו עולם אידיאלי הוא עדיין רק אידיאה שלמען הגשמתה מוכן המורד להרוג ולהיהרג.

לעומת זאת, מאבקי השחרור הלאומי במדינות אמריקה הלטינית במאה ה-19 לא היו מאבק אלים לסילוקו של הכובש הספרדי, כשלילה בלבד. בד בבד נוצרה במהלכם לאומיות מודרנית כביטוי של "הרצון הכללי" ושל מימוש מעמדו של האדם כריבון.

סוגית הלאומיות המודרנית

בנדיקט אנדרסון מדגיש את המקרה של ונצואלה, אשר מגלם את האוניברסליות של הלאומיות המודרנית. הוא מסביר: "בעיני תושבי ונצואלה, מה שכתבו אנשי פילדלפיה, לא היה משהו אמריקאי, אלא אמת אוניברסלית".

הלאומיות הוונצואלית, כמודל של הלאומיות הפוליטית המודרנית, לא הייתה אפוא הגשמתה של אידיאה נשגבה ולא קידושה של הקהילה הקריאולית הישנה. מעשי ידיהם של המהפכנים אנשי ונצואלה, היה חיקוי של הרפובליקניות האמריקאית והצרפתית. זה עיקר הקושי עם "ביקורת הנשק" של פאנון, המקדשת את הפטריטיזם העדתי, הבלתי-אמצעי של היליד וכל חוכמתה מסתכמת בניסיון לקונצפטואליזציה ולאידאליזציה של המצב האתני-תרבותי המצוי.

באמריקה הלטינית גוברים הקולות המגנים את ישראל בגלל המלחמה בעזה

הפולמוס לאחר דברי לולה על עזה

נשיא ברזיל ומזכיר המדינה של ארה"ב נפגש בברזיליה בשבוע שעבר (צילום: נשיאות ברזיל)

ברוב מדינות אמריקה הלטינית קיימת התנגדות קשה, רשמית וציבורית, למדיניות ממשלת נתניהו בשטחים בכלל, ובעזה בפרט. בעקבות הכרזת שר החוץ ישראל כ"ץ שלולה הוא "אישיות בלתי רצויה", הביעו הנשיאים גוסטבו פטרו (קולומביה) ולואיס ארסה (בוליביה) תמיכה פומבית בעמית הברזילאי.

פטרו אמר לעיתונאים בבוגוטה: "ברצועת עזה אנו עדים לרצח עם. אלפי ילדים, נשים וזקנים נרצחים בדם קר. דבריו של לולה משקפים את המציאות". ארסה הוסיף: "מה עשה לולה? בסך הכל הוא שיקף את המציאות בעזה".

... ואז פורסמו דבריה של מאי גולן

באמריקה הלטינית ישנם הקושרים את מדיניות ישראל והמלחמה בעזה לאסטרטגיה הגלובלית של ארה"ב ("האימפריאליזם היאנקי") ולסיוע הכלכלי והצבאי הענק שממשל ביידן מעניק לישראל לצורך שמירת האינטרסים במזרח התיכון של המעצמה העולמית מספר אחת. רבים סבורים שלפולטיקנים מגיעה, סוף-כל-סוף, מדינה עצמאית לצידה של ישראל. התנגדות רחבה זו הידדה, ללא ספק, בדבריו של נשיא ברזיל.

עם שובו של לולה לארצו, הוא נפגש עם מזכיר המדינה של ארה"ב אנתוני בלינקן שביקר באמריקה הלטינית. בין היתר הם שוחחו על המצב במזרח התיכון. על פי הודעה שפורסמה בברזיל, "הצדדים ניהלו שיחה ארוכה וכנה על המצב בעזה". במילים פחות דיפלומטיות – התגלעו חילוקי דעות קשים. גם בברזיל התעורר פולמוס ער בפרלמנט ובכלי התקשורת סביב דברי הנשיא. אלא שאז פורסמו בעיתונות הברזילאית דבריה של השרה מאי גולן (הליכוד) בדיון שנערך בכנסת (19.2) בבקשה להדחת ח"כ עופר כסיף (חד"ש), שראשיתם במילים: "אני גאה בהריסות עזה...". מהסקרים שפורסמו שתי יממות לאחר מכן עולה, כי רוב גדול של הנשאלים מצדד בעמדת הנשיא לולה.

אפרים דויד

נשיא ברזיל, לואיס אינסיו דה סילבה המכונה "לולה", השתתף ב-18 בפברואר במסיבת עיתונאים שנערכה באדיס אבבה במסגרת פסגת מנהיגי האיחוד האפריקאי. במהלך מסיבת העיתונאים אמר: "מה שקורה ברצועת עזה זו לא מלחמה, זה רצח עם. מה שקורה שם לא קרה כמעט בשום רגע אחר בהיסטוריה, וזה קרה רק פעם אחת כשהיטלר החליט להרוג את היהודים". באותו שבוע, בעת מפגש של הליגה הערבית שנערך בקהיר, גינה את מתקפת החמאס הרצחנית ב-7 באוקטובר ואת חטיפת האזרחים הישראליים: "זו הייתה מתקפת טרור", הדגיש. "האם לולה אנטישמי" או "אנטי-ישראלי"? - שאלו רבים. על השוואת האסון ההומניטרי ברצועה וההרג ההמוני של פלסטינים לשואת היהודים בידי הנאצים מסרב לולה עד עתה להתנצל. זאת חרף השערורייה הבינלאומית שעוררו דבריו. לגבי השאלה האם הוא אנטישמי - התשובה היא: לא ולא.

לולה הוא הנשיא הברזילאי שביקר שלוש פעמים (יותר מקודמיו); הראשון שעשה זאת במסגרת התפקיד; ותמיד בהזמנת משרד החוץ.

ביקורו הראשון בישראל נערך ב-1993, כאשר כיהן כראש האופוזיציה. בהזדמנות זו ישבתי עמו במשך שעות ארוכות במלון הירושלמי בו שהה. התברר שהאורח הברזילאי של משרד החוץ הישראלי לא הביא בחשבון שבימי שבת לוח הזמנים ריק ושמת לשוחח ב"פורטוניול" (שילוב של פורטוגזית וספרדית) עם כתב של עיתון "דבר" דאז – כותב שורות אלה. מה גם שהפרוטה לא הייתה מצויה בכיסו ולא היו לו אמצעים לצאת מהמלון.

בשיחה עמו גילה לולה בקיאות רבה בתולדות היהודים ואף בקורות השואה באירופה. רבים מיועציו היו אז יהודים, פעילים במפלגתו – מפלגת העובדים שהקים. מאז שהציג לראשונה את מועמדותו לנשיאות ברזיל – יהודים רבים תומכים בו. הייתה זו בקיאות מפתיע בחיי היהודים. לולה הרי אוטודידקט שסיים בקושי בית ספר עממי.

רצח עם ברצועת עזה

בשיחה אז סיפר לי על תחנות חייו שכללו שנות עבודה במפעלי הרכב הגדולים. שם נבחר לראשונה לעמוד בראש ועד עובדים שפעל במחתרת בעקבות הדיכוי של החונטה הצבאית ששלטה בברזיל במשך שנים רבות. "לולה, נבחר בכך כדי שתייצג אותנו, אם תלמד קרוא וכתוב כמו שצריך", אמרו לו חבריו. לולה הסתייע בסטודנטים מן השמאל באוניברסיטת סאו פאולו כדי להשלים את השכלתו הלא-פורמלית. מאז שנבחר לעמוד בראש ועד עובדים ובהמשך - ליו"ר איגוד עובדי המתכת, עברו יותר מחמישים שנה ומים רבים זרמו באמזונאס. לולה הוא אחד הנשיאים הפופולריים ביותר בארצו בגלל מדיניות הרווחה המתקדמת שהנהיג במהלך כהונתו הקודמת (2003-2010).

לולה מכהן כיום כנשיא המדינה הגדולה באמריקה הלטינית. לאמירותיו הפוליטיות נודע משקל רב - ממקסיקו בצפון ועד לארגנטינה ולצ'ילה בדרום. דבריו בבירת אתיופיה אינם מנותקים מהרוח הנושבת בקרב תושבי היבשת, להוציא נשיא ארגנטינה, חאבייר מיליי ("אל לוקן" - המשוגע).

מבוססת על מחזה מאת דני הורוביץ ובבימויה של דורית נאמן-ניתאי

הצגת תיאטרון על המשורר אלכסנדר פן

הישראלית וחתם עליהם בפסבדונים יוד חת - ראשי תיבות של "ישר חוח" (קוץ) על משקל יישר כוח. כן ערך את המוסף הספרותי של היום. ב-1937, בעיצומה של מלחמת האזרחים בספרד, פרסם ב"קול העם" את הפואמה "ספרד על המוקד". אלכסנדר פן נפטר בתל-אביב ב-19 באפריל 1972.

יוסי אבו

לראשונה פורסם בעברית 'קושאן' מאת מוחמד נפאע

לראשונה פורסמה בשפה העברית אסופת הסיפורים "קושאן" של הסופר מוחמד נפאע (1940-2021), אשר כיהן במשך עשור כמזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית. הספר, פרי תרגומו של קולקטיב מתרגמים ערבים ויהודים, הופיע בסדרה מפתוח המשותפת להוצאת פרדס ולמכון ון ליר. הספר כולל חמישה סיפורים קצרים.

נפאע (אבו השאם) נולד בכפר בית ג'ן, הממוקם על אחת הפסגות הגבוהות בגליל העליון. נמנה עם ראשוני הסרבנים הערבים-דרוזים לגיוס לצה"ל. למד ספרות עברית וספרות ערבית באוניברסיטה העברית. בצעירותו הצטרף למק"י ונבחר למוסדותיה. כיהן שנתיים כחבר כנסת מטעם חד"ש.

אף-על-פי שפרסם בחייו גם נובלה ומחזה, נודע נפאע בעיקר כאמן הסיפור הקצר. סיפוריו פורסמו ברובם בבמות של המפלגה הקומוניסטית - בעיקר ביומון "אל-אתחאד" ובירחון הספרותי "אל-ג'יד". קובץ סיפוריו הראשון ראה אור ב-1976, ובמהלך השנים פרסם עוד שבעה קבצים.

סיפוריו של נפאע תורגמו לשפות שונות וביניהן אנגלית, צרפתית, רוסית, ספרדית וגרמנית. סיפורו "המח'תאר החדש של אלסמועי" נכלל בקובץ בעברית "בלשון כרותה" (2019), שיצא אף הוא לאור בסדרה מכתוב.

הסיפורים בקובץ "קושאן" תורגמו במודל התרגום-בדיאלוג של מפתוח. על התרגום עבדו חמש קבוצות של מתרגמים יהודים וערבים. עסקה בו סנת מפתוח לתרגום, שנמשכה שלושה ימים בספטמבר אשתקד והתקיימה במרכז משכנות שאננים בירושלים.

השחקנים של תיאטרון ניקו ניתאי משתתפים בחודשים האחרונים בהצגה מקורית העוסקת בפרק האחרון, האינטימי והפחות מוכר בחייו של המשורר הקומוניסט אלכסנדר פן.

ההצגה נעה על ציר הזמן שבין ההווה - אחרית חייו של המשורר הידוע, לבין עברו הסוער ורווי הטלטלות, היצר, האידיאלים הנשגבים, האלכוהול והמשפחה. הבמאית דורית ניתאי-נאמן מסרה: "המחזה נוגע בחשבון הנפש של יוצר ענק שהודר מהשיח המרכזי בשל בחירותיו הפוליטיות, ובהקרה של כישורן וחיים יצירתיים על מזבח האידיאולוגיה".

ההצגה מבוססת על מחזה מאת דני הורוביץ בעיבוד של ניתאי-נאמן. משתתפים בה השחקנים: אייל שכטר, שירה פרבר, מורן אלון, יפתח רווח, יואב סדובסקי, אבישג סרף, נטע עמנואל ואליהו פלאי. ההצגות הקרובות יתקיימו בשלישי, 12.3, ובראשון, 17.3, בשעה 20:00 בתיאטרון החנות, רחוב תל גיבורים 5, תל-אביב.

פן נולד בשם אברהם פפליקר שטרן בצפון רוסיה, על שפת הים הצפוני. החל לכתוב שירה ברוסית בשנת 1920 ובמקביל נטל חלק במועדון האגרוף של "מכבי" במוסקבה. הגיע לארץ ב-1927 באונייה נובוסבירסק כשהיה בן 19 בלבד. פן ונתן אקסלרוד היו החלוצים בהקמת בית ספר לאמנות ראינוע (קולנוע) בשם מולדת. בהמשך היה חבר בקבוצה "השחר" ברחובות שניסתה להקים התיישבות חקלאית באזור הנגב הצפוני.

ב-1928 הכיר פן את נתן אלתרמן, ח. נ. ביאליק ואברהם שלונסקי. האחרון עודד אותו לפרסם שירה בעברית. שיריו התפרסמו בעיתון "דבר", ב"כמפנה" ובכתבי העת "כתובים", "עתים" ו"טורים". בין 1947 ל-1967 פרסם פן טורים פוליטיים ביומון "קול העם" של המפלגה הקומוניסטית

שבוע עיר / לריסה מילר

מקנאה / לאו גורביץ

היינו שלושה חברים מתחזים
אם הפתם
נמרוד הנרד
והיה גם שלישי
הרק, הרגשי

עליה חדה בתת-תזונה בעזה

כדי למנוע רעב המוני. סגירת מעברים, הגבלות תנועה חמורות, מניעת גישה, הליכי בידוק מפרכים, תקריות שבהן מעורבים אזרחים נואשים, הפגנות והתפוררות החוק והסדר, הגבלות על תקשורת וציוד מיגון, ונתיבי אספקה בלתי עבירים בשל נזק לכבישים ונפלי תחמושת – כל אלה משבשים את מאמצינו, סיכס רג'סינגהאם.

בתוך כך, נמשכים הדיווחים על הפגזות ישראליות כבדות מהאוויר, מהיבשה ומהים, הגורמות להרג נוסף של אזרחים, לעקירה ולהרס של תשתית אזרחית. נמשכת הלחימה בין כוחות ישראלים לארגונים פלסטיניים חמושים, במיוחד בח'אן יונס, בעיר עזה ובמזרח דיר אל-בלח. לדברי משרד הבריאות בעזה, בין 7 באוקטובר 2023 ל-27 בפברואר 2024 נהרגו בעזה לפחות 30 אלף פלסטינים, ו-70 אלף נפצעו.

אנשי רפואה מטפלים בילד פלסטיני שנפצע מהפצצה ישראלית בקרבת בית החולים כוויית ברצועת עזה (צילום: וואפא)

"מדאיגה במיוחד העלייה החדה בתת-תזונה בקרב ילדים ונשים הרות ומיניקות ברצועת עזה", כך התריע השבוע (27.2) אחד מבכירי האו"ם, ראמש רג'סינגהאם, בשיבה של מועצת הביטחון בניו יורק. הוא הוסיף: "מאז תחילת הסבב הנוכחי של מעשי האיבה בעקבות המתקפות המחרירות שביצע חמאס בישראל ב-7 באוקטובר, הזהיר האו"ם מפני ההשלכות המזיקות האפשריות על חוסר הביטחון התזונתי בעזה, במיוחד עבור אוכלוסייה אשר אחרי 16 שנות מצור חווה מלכתחילה רמה גבוהה של עוני מובנה".

"אנחנו כבר בשלהי פברואר, ובעזה, לפחות 576 אלף בני אדם – רבע מכלל האוכלוסייה – במרחק כפסע מרעב המוני; כשאחד מכל שישה ילדים בני פחות משנתיים בצפון עזה סובל מתת-תזונה חריפה ומדלדול שרירים; וכשלמעשה אוכלוסיית עזה כולה נאלצת להסתמך על כמות מועטה עד כאב של סיוע הומניטרי במזון כדי לשרוד. לרוע המזל, ככל שהתמונה שאנו רואים היום קשה, הידרדרות נוספת היא אפשרית בהחלט. מבצעים צבאיים, חוסר ביטחון והגבלות מחמירות על הכנסה ומשלוח של סחורות חיוניות חיסלו את ייצור המזון", הוסיף רג'סינגהאם.

לדבריו, מומחים לביטחון תזונתי "מזהירים כי אם תנאים אלה יישארו כפי שהם, החקלאות בצפון עזה עלולה להגיע לקריסה מוחלטת, משום ששדות ונכסים מניבים ניזוקו, נהרסו או שאין אליהם גישה. פקודות פינוי ועקירה חוזרות ונשנות לא הותירו לרבים ברירה אלא לנטוש קרקעות חקלאיות מניבות. מעשי האיבה והמחסור באספקה חיונית, לרבות חשמל, דלק ומים, הקפאו את ייצור המזון הלכה למעשה. חמש טחנות הקמח, שפעלו בעזה לפני 7 באוקטובר, חדלו לפעול עוד בנובמבר. נזק כבד שנגרם לתשתיות מונע גישה למים, החיונית לייצור מזון ולמניעת תת-תזונה ומחלות".

"הואיל ותושבי עזה אינם יכולים להיעזר בשווקים ובמקורות מזון רגילים אחרים, סיוע הומניטרי במזון הוא כיום מקור הקיום היחיד שלהם. אבל עורמים מכשולים אדירים על הכנסתה לעזה של אספקה בכמות מינימלית. אין מענה נדרש

אירוע של תנד"י לציון יום האישה בטייבה

בשבת, 9 במרס, מתוכנן בטייבה מערך אירועים לציון יום האישה הבינלאומי 2024 תחת הקריאה: "די למלחמה!". בשיבת הכנה לקראת האירועים, שנערכה ב-25 בפברואר, נטלו חלק נציגות של תנועת נשים דמוקרטיות בישראל (תנד"י), אשר יזמה את המהלך, וכן של הארגונים: אימהות נגד אלימות, עומדים ביחד ומאבק סוציאליסטי. עם הארגונים שכבר הודיעו על השתתפותם באירוע נמנים: אישה לאישה מרכז פמיניסטי חיפה ושוברות קירות.

מערך האירוע יכלול משמרת מחאה ברחוב הראשי של טייבה בשעה 11:00. המפגינות, ערביות ויהודיות, ישאו שלטים נגד המלחמה בעזה ובדרישה להפסקת אש מיד. בהמשך ייערכו מעגלי שיח שידונו בדרכים להרחיב את מספר הנשים וארגוני הנשים והמחאה הנוטלים חלק במערכה נגד המלחמה ונגד השלכותיה הנוראות במיוחד על נשים וילדים. באולם האירוע המרכזי תוצג תערוכת ציורים וצילומים של אמניות יהודיות וערביות בסימן המאבק נגד המלחמה ונגד האלימות בחברה.

פרטים על הסעות לטייבה ועל אירועים נוספים לציון יום האישה יפורסמו בהמשך.

השבוע באתר "זו הדרך"

שביתה כללית ביוון, יוצרי קולנוע במכתב תמיכה ביובל אברהם, הממשלה הפלסטינית התפטרה בעקבות לחץ של ארה"ב, ועוד...

zoha.org.il

zoha.org.il

זו הדרך ברשתות החברתיות

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

